

МЯДОВЫ МЕСЯЦ НА ТУРАЎСКІМ ЛУЗЕ



У горадзе больш за семдзесят школьнікаў наведвае экалагічныя гурткі мясцовага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі. Нядаўна іх навучэнцы і педагогі правялі акцыю «Жывая вясна». **Дырэктар Тураўскага цэнтра творчасці Алена ПАКЛОНСКАЯ** расказала, як дзеці вучыліся назіраць за птушкамі ў падзорныя трубы і біноклі.

— Галоўная ўмова пры назіранні — цішыня. Дзяцей гэта дысцыплінуе, вучыць уважлівасці і развівае памяць. Яны запамінаюць вонкавы выгляд, адрозненні, галасы, звычкі птушак, — падкрэслівае кіраўнік Цэнтра. — Дзеці змаглі ўбачыць, што ўжо прыляцелі да нас кнігаўкі, качкі, гусакі, чайкі і крачкі, кані і асобныя віды кулікоў. Белая блакітна-князёк гняздуецца толькі на Палессі і з'яўляецца вельмі рэдкай. Многія бёрдвотчары прыязджаюць здалёк, толькі каб убачыць яе. На нашы азёры, дзе шмат корму, прыляцела чарада вялікіх грацыёзных чапляў.

Педагог адзначае, што менавіта Тураўшчына з яе велізарнымі пойменнымі сенажацямі дае магчымасць для назірання ў птушкі ў любую пару года. Бо вядома, што па колькасці і разнастайнасці відаў птушак гэтая тэрыторыя Сярэдняй Прыпяці значна пераўзыходзіць многія часткі Еўропы. Нездарма яе называюць «птушынай Мекай».

Падчас акцыі юныя тураўскія экалагі разам з педагогамі і студэнтамі Мазырскага педагагічнага ўніверсітэта змаглі самастойна зрабіць штучныя гняздоўі для соў.

— Совы не робяць гнёзды самі, — тлумачыць Алена Паклонская, — звычайна засяляюць гнёзды крумкачовых. Апошнія гады ў горадзе ссякаюцца старыя вялікія дрэвы, і вухастыя совы адляцелі. Платформы для соў разам з навучэнцамі рабілі з таннага падручнага матэрыялу — лазовых пруткоў. Дарэчы, штогод лазовыя кусты высыкаем сіламі валанцёраў. Наш пойменны луг зарастае гэтай казінай вярбой. Яна замінае сяліцца кулікам і з'яўляецца вялікай пагрозай для гэтых тундравых птушак. Цяпер вось знайшлося карыснае ўжыванне лазе. З пруткоў вярбы атрымалася добрая замена платформ для соў.

Платформы навучэнцы экалагічных гурткоў узнялі на дрэвы. Дзеці спадзяюцца, што совы вернуцца ў гэтыя мясціны. Навучэнцы школ горада непасрэдна на набярэжнай пабудавалі сінічнікі для розных відаў птушак, каб уладкаваць іх на школьным двары ў парку горада.

Змаглі дзеці паназіраць за працэсам і нават паўдзельнічаць у кальцаванні. Як распавяла Алена Паклонская, у Тураве знаходзіцца адзіная ў Беларусі арнітолагічная станцыя водна-балотных і каля-

Да Міжнароднага дня птушак, 1 красавіка, супрацоўнікі Тураўскага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі і Нацыянальнага парка «Прыпяцкі» рыхтуюць свята для беларускіх бёрдвотчараў. На набярэжнай ракі Прыпяць педагогі і навучэнцы экалагічных гурткоў Цэнтра творчасці традыцыйна арганізуюць акцыі па назіранні за птушкамі. Гэта работа з дзецьмі па папулярызацыі аднаго з самых займальных навуковых хобі — бёрдвотчынг — натхніла арнітолагаў-аматараў Турава зрабіць традыцыяй і свята птушак, на якім кожны знойдзе заняткаў па інтарэсах.



водных птушак. Кальцаваць кулікоў у пойме ракі Прыпяць з 1980-х гадоў пачаў арнітолаг Прыпяцкага ландшафтна-гідралагічнага запаведніка Вадзім Клакоцкі, а ў 1999 годзе была адкрыта станцыя кальцавання. Падчас акцыі навучэнцы даведаліся, як адлоўліваюць птушак і для чаго тое робіцца, таксама пра шляхі міграцыі і важнасць маніторынгу пералётаў. Усе ахвотныя маглі паглядзець, як праводзіцца кальцаванне і вымярэнне птушак. Многім было прыемна патрымаць птушку ў сваіх руках і выпусціць яе на волю адразу пасля кальцавання.

Алена Паклонская расказала, чым асабліва можна зацікавіць юных арнітолагаў-аматараў:

— Цяпер прылятаюць на Тураўшчыну рэдкае віды, якія застануцца ў нас толькі некалькі тыдняў, пакуль будуць карміцца. Час ад часу можна назіраць проста ўздоўж дарогі да дзвюх тысяч гусей белалобых. Кулікі — тундра-

выя птушкі, прылятаюць з Афрыкі. Асобныя іх віды пераадоляюць да сямі тысяч кіламетраў. Яны праз нашу тэрыторыю ляцяць на поўнач, але частка застаецца тут. Падлічана, што стабільна 35 відаў кулікоў застаецца на Тураўскім лузе. Разнавіднасць кулікоў — турухтаны — у нас падкармливаюцца пасля пералёту і тут праводзяць свае шлюбныя гульні, такі птушыны мядовы месяц на Тураўшчыне атрымліваецца. Надзвычайную цікавасць арнітолагаў выклікае апырэнне розных відаў самоў турухтанаў падчас шлюбных гульняў. Яно ніколі не паўтараецца ў прыродзе.

Для птушыных акцый педагогі Цэнтра творчасці рыхтуюць не толькі для дзяцей, але і для гараджан любога ўзросту гульнявыя пляцоўкі з экалагічнымі квэстамі. Ахвотныя ўдзельнічаюць таксама ў майстар-класах па вырабе сувенірных птушак з воўны, паперы ці экаматырыялаў.

— Са сваёй практыкі далучэння дзяцей і моладзі да бёрдвотчынг, а таксама клубнай работы з гарадскімі арнітолагамі-аматарамі больш сталага ўзросту магу сказаць, што птушкі мяняюць наша жыццё. Усе, ад малага да вялікага, хто захапіўся назіраннем за птушкамі на Тураўскім лузе, па-першае, перасталі шмат часу марнаваць дома перад тэлевізарамі ці камп'ютарамі, пачалі больш бываць на свежым паветры, палюбілі вандраваць, пашыраюць зносіны з рознымі цікавымі людзьмі, якія таксама захапляюцца бёрдвотчынгам. Гэта не можа не радаваць. Для нас знаёмства з Тураўскім лугам і ўнікальнымі відамі птушак, якія прылятаюць да нас, — магчымасць дакрануцца да жывой прыроды, зведаць яе прыгажосць, навучыцца цаніць, — упэўненая тураўскі педагог.

Наталля КАПРЫЛЕНКА.
Фота Тураўскага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі.

Сабраць бярозавыя «слёзы»

Як адбываецца нарыхтоўка і рэалізацыя соку ў Слуцкім лягасе

У Беларусі пачаўся сезон нарыхтоўкі бярозавога соку. Традыцыйна першымі пакаштавалі папулярныя вясновыя напой жыхары паўднёвых рэгіёнаў. Аднак цяпер чарга дайшла і да асобных раёнаў Мінскай вобласці. Мы адправіліся ў Слуцкі лягас, каб паглядзець, які шлях праходзіць бярозавік перад тым, як трапіць на нашы абедзенныя сталы.



Вядома, усё пачынаецца з лесу. На тэрыторыі Урэцкага доследна-вытворчага лясніцтва Слуцкага лягаса ёсць вялікі ўчастак, дзе нарыхтоўваецца бярозавік. Спецыялісты адзначаюць пэўныя правільныя: нарыхтоўка соку праводзіцца не менш чым за 5 гадоў да надыходу ўзросту высечак. Больш за тое, для гэтага падыходзяць толькі дрэвы дыяметрам ад 20 см.

Дапусцім, прыдатная бяроза выбрана. Што далей? На вышыні 35-50 см вызначаюцца колькасць і размяшчэнне адтулін у залежнасці ад дыяметра ствала. Пры дыяметры

ад 20 да 26 см — не больш за адну адтуліну; ад 26 да 34 см — не больш за дзве; ад 34 да 40 см — не больш за тры.

Першалачаткова выдаляецца грубая кара. Адтуліны свідруюцца толькі тады, калі пачынаецца рух соку. Гэта правяраецца пры дапамозе праколаў шылам. Адтуліны прасвідруюцца да 1 см у шырыню, ад 2 да 3 см — у глыбіню. Пасля ўстанавіваюцца жалабкі, да якіх прымацоўваецца тара. У дадзеным выпадку гэта былі поліэтыленавыя пакеты. Таксама прапі-

лы можна рабіць на адлегласці бензапілой. Шырыня — да 12 см, глыбіня — ад 3 да 4 см. Яны робяцца з невялікім нахілам уніз, каб рух соку быў лепшым. Па словах спецыялістаў, у сярэднім адно дрэва можа даць да 200-300 л бярозавіку за сезон.

Усё зразумела, аднак ці мае права звычайны чалавек прыйсці ў лес, набраць соку і не атрымаць пры гэтым штраф? Вось як пракаментаваў гэта інжынер па лесакарыстанні Слуцкага лягаса **Яўген ВЕРАМЕЙЧЫК**:



— Нарыхтоўваць бярозавік маюць права і лягасы, і насельніцтва. Але насельніцтва павінна звярнуцца ў структурнае падраздзяленне лягаса лясніцтва і атрымаць на гэта дазвол. Пляціць не трэба. Але спецыялісты

павінны паказаць людзям тэрыторыю, дзе можна нарыхтоўваць сок.

Атрымліваецца, што самавольная здабыча бярозавіку забароненая. За гэта прадугледжваецца адміністрацыйная адказнасць і штраф да 20 базавых велічынь. Зразумела, калі бяроза стаіць у вас на тэрыторыі, гэта зусім іншая справа. Вы маеце поўнае права нарыхтоўваць столькі соку, колькі душа жадае.

Ёсць і просты шлях, без рызыкі штрафнаў: бярозавік заўжды можна набыць у лягасе. Цана залежыць ад попыту. Напрыклад, у Слуцкім лягасе літр соку каштуе 30 капеек, а вось у Мінскім — ужо 48. Таксама за невялікую даплату даецца тара для тых, у каго яе няма.

Лізавета ГОЛАД,
фота аўтара.